

КАФЕДРА НАРОДНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Методичні аспекти педагогічної практики

Освітній ступінь	«Бакалавр»	Курс	3
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»	Семестр	6
Освітньо-професійна програма	«Музичне мистецтво» Домра, Балалайка, Гітара, Цимбали		
Статус	Обов'язкова	ECTS	3
		Годин	90
		Лекції	20
		Семінари	20
		Самостійна робота	50
Форма контролю	Залік		

Інформація про викладача

ПІБ	Білоусова Світлана Вікторівна кандидатка мистецтвознавства, доцентка кафедри народних інструментів Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
Профіль викладача	https://scholar.google.com/citations?user=qn-rZkIAAAAJ&hl
e-mail	kolesniksv@ukr.net

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс «Методичні семінари з педагогічної практики» посідає важливе місце посеред комплексу фахових дисциплін поряд з такими як «Методика і теорія виконавства», «Методика викладання фахових дисциплін», «Педагогічна практика» та є їх доповненням. Методичний семінар форма колективного обговорення основних методичних та фахових проблем виконавства й педагогіки. Вивчення курсу спрямоване на поглиблення теоретичних знань, щодо закономірностей музично-виконавського процесу та їх ефективного залучення у практику педагогічної діяльності. Опанування засобів й прийомів навчання гри на спеціальному інструменті забезпечує їх ефективне впровадження на різних етапах навчання. Отримані знання готують студентів до подальшої успішної професійної виконавської та педагогічної діяльності. Заняття проходять у вигляді відкритих уроків за різними тематичними планами.

Мета курсу – практична реалізація отриманих знань з теорії формування виконавської майстерності та отримання досвіду впровадження сучасних методів

навчання гри на домрі, балалайці, гітарі, цимбалах для комплексної підготовки кваліфікованих спеціалістів, викладачів-професіоналів.

Відповідно до мети курс «Методичні семінари з педагогічної практики» розв'язує наступні *завдання*:

- вивчення взаємозв'язку теорії та практики інструментального виконавства;
- аналіз методів застосування у практичній діяльності знань з теорії виконавства;
- огляд визначних національних виконавських шкіл та визначення їх генеральних засад і настанов;
- простеження новітніх тенденцій у педагогічній методиці та поглиблення традиційних методичних поглядів;
- ознайомлення з принципами індивідуальної педагогічної техніки та формування власних педагогічних прийомів;
- напрацювання алгоритму в роботі з учнем у класі зі спеціального інструменту;
- опрацювання науково-методичної літератури для розвитку навичок самостійної роботи в якості викладача спеціального навчального закладу;
- розвиток комплексу навичок здійснення педагогічної діяльності (надання знань, оформлення документації, оформлення методичних праць, тощо).

Програма курсу вбудована в систему міжпредметних зв'язків. Знання та навички, отримані після вивчення курсу, студенти закріплюють під час педагогічної практики під керівництвом викладача-консультанта.

У результаті вивчення навчальної дисципліни бакалавр повинен **знати**:

- сучасні напрямки розвитку музичної педагогіки в галузі народно-інструментального, струнно-щипкового виконавства;
- основні положення теорії формування виконавської та педагогічної майстерності на домрі, балалайці, гітарі, цимбалах;
- методику роботи над музичним твором та правила підготовки учбового репертуару;
- структурні елементи уроку як основної форми організації навчального процесу;
- способи планування навчального процесу;
- особливості формування музичного мислення на різних рівнях навчання та його роль в інтерпретуванні музичного твору;
- виконавський та педагогічний (навчальний репертуар), відповідну методичну літературу.

Випускник кваліфікації «Бакалавр музичного мистецтва» повинен **вміти**:

- узагальнювати отримані знання для успішного застосовування їх у своїй практичній діяльності;
- аналізувати, розуміти форму та стиль музичного твору різного рівня складності, розкривати й відтворювати його зміст та художню концепцію;
- диференціювати засоби художньої виразності (композиторські, виконавські), застосовувати техніку їх відтворення для учнів початкового та середнього рівня;

- робити методично-виконавський аналіз музичного твору з репертуару музичної школи, музичного училища та ЗВО;
- здійснювати аналіз виконавських складнощів й узагальнювати методи та шляхи їх подолання;
- систематизувати й використовувати найкращі традиції й новітні досягнення різних виконавських шкіл на основі їх вивчення.

Компетентності:

Загальні:

1. Здатність до аналізу, синтезу та систематизації знань.
2. Розуміння взаємозв'язків та взаємовпливу мистецьких явищ.
3. Спрямовання отриманих базових знань, результатів самостійної дослідної роботи на власну практичну діяльність.
4. Вільне володіння інформаційними технологіями,
5. Вільне володіння державною (іноземною) мовою для отримання необхідної інформації в самостійній роботі.

Фахові:

1. Поєднання базових теоретичних положень дисципліни із безпосереднім практичним засвоєнням.
2. Володіння основними методами формування виконавської майстерності.
3. Налагодження взаємозв'язку головних положень теорії та методики виконавства зі знаннями та навичками, отриманими студентами у класах спеціального музичного інструменту, ансамблю, диригування (інших фахових предметів) з метою їх екстраполяції в заняттях з учнем.
4. Екстраполяція закріпленого теоретичного матеріалу та сформованих практичних навичок студентів на виконавську та педагогічну діяльність.
5. Опанування техніки та алгоритму роботи над музичним твором.

Результати навчання

Здійснювати аналіз мистецьких процесів у контексті педагогічних та виконавських проблем. Демонструвати власне бачення шляхів їх розв'язання. Проводити збір і аналіз матеріалів з різних джерел, новітніх та загальновизнаних. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу зазначених проблем. Виявляти здатність впроваджувати засвоєні та власні методи у практичній діяльності.

Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, Viber, Zoom.

ПЕРЕЛІК ТЕМ

Тема №1. Цілі та завдання курсу.

Семінар № 1. Структура уроку. Ціль. Завдання.

Тема № 2. Організація навчального процесу. Типи уроків.

Семінар № 2. Побудова уроків на початковому, середньому та старшому рівнях.

Особливості підготовки.

Тема № 3. Розвиток слуху в системі музичної освіти.

Семінар № 3. Методи розвитку координаційного механізму між слухом і моторикою.

Відкритий урок. (На прикладі навчального репертуару).

Тема №4. Засоби художньої виразності музиканта-виконавця.
Семінар №4. Типологія засобів художньої виразності. Практика застосування.
Тема № 5. Техніка виконання динамічних відтінків, артикуляційних сполучень, агогічних відхилень.
Семінар № 5. Робота над динамікою. Артикуляція та фразування – особливості застосування. Закономірності відтворення агогічних відтінків. (На прикладі навчального репертуару) Відкритий урок.
Тема № 6 Структура музичного твору. Різновиди виконавського трактування структури.
Семінар № 6 Взаємозв'язок інтонування та музичного часу.
Тема № 7. Техніка інструментального інтонування.
Семінар № 7 Вплив засобів виразності на техніку інтонування. Відкритий урок на матеріалі педагогічного репертуару (початковий середній).
Тема № 8. Рівні інтонаційного мислення музиканта-виконавця. Поняття. Сутність.
Семінар № 8. Особливості трьох рівнів інтонаційного мислення. Відкритий урок.
Тема № 9 Техніка музиканта-інструменталіста. Виконавська майстерність.
Семінар № 9 Методика роботи над подоланням технічних складностей. Заняття на матеріалі програми з фаху.
Тема № 10. Урок з фаху. Педагогічні прийоми й техніка роботи з учнем.
Семінар № 10. Етапи роботи над музичним твором. Відкритий урок. (Крупна форма, кантилена, віртуозний твір).

ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу MOODLE. Усі ресурси Наукової бібліотеки НМАУ ім. П. І. Чайковського доступні через сайт Академії. Читальна зала бібліотеки забезпечена бездротовим доступом до мережі Інтернет.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль – здійснюється протягом проведення занять згідно даної програми даного курсу. Усні опитування, залучення до обговорення відповідних тем, оцінювання доповідей (рефератів, презентацій).

Рубіжний контроль – проводиться з метою отримання інформації щодо рівня поточної успішності студентів за певний період навчання (змістовий модуль). Відбувається оцінювання виконання самостійних робіт (теоретичного та практичного спрямування), індивідуальних завдань та контрольно-модульних робіт (на конкретну дату).

Підсумкове контроль. З метою визначення повноти знань і практичних навичок, набутих у процесі засвоєння курсу передбачено іспит наприкінці 6 семестру. До його складання допускаються студенти, які виконали всі види робіт, передбачених навчальною програмою курсу, та за результатами поточного контролю допущені до складання. Підсумкове оцінювання результатів навчальної діяльності студентів проводиться на іспиті.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Відвідування лекцій	15
2.	Семінарські заняття	15
3.	Самостійна робота (реферат, презентація)	30
4.	Контрольно-модульні роботи	20
5.	Залік	20
	Всього	100

Критерії оцінювання

Оцінка 90–100–А– відмінно студент у повному обсязі опанував матеріал навчальної програми, виконав усі передбачені програмою форми роботи (участь у семінарських заняттях, самостійні завдання), проявив ініціативність та здатність творчо вирішувати завдання. Вичерпно і розгорнуто відповідає на питання з аналізом сучасних літературних джерел, посиланням на інноваційні технології, досвід провідних вітчизняних і зарубіжних митців. Демонструє високий рівень виконання практичних завдань.

Оцінка 82–89–В– добре студент загалом опанував матеріал навчальної програми (приблизно в обсязі 75%), орієнтується у проблематиці курсу, брав участь у різних формах роботи, передбачених програмою. Ґрунтовно відповідає на питання з аналізом літературних джерел. Демонструє якісний рівень виконання практичних завдань.

Оцінка 74–81–С– добре студент загалом опанував матеріал навчальної програми (приблизно в обсязі 75%), повно відповідає на питання з посиланням на літературні джерела, творчий доробок провідних митців. Демонструє достатній рівень виконання практичних завдань.

Оцінка 64–73–D– задовільно студент опанував матеріал курсу в обсязі 30–50%, не виявив зацікавленості заняттями, неякісно виконував усні та письмові завдання, передбачені програмою. Демонструє посередній рівень виконання практичних завдань.

Оцінка 60–63–Е– задовільно студент опанував матеріал курсу в обсязі 30–50%, не виявив зацікавленості заняттями, відповідає на питання в мінімально допустимому обсязі, зі значними неточностями та їх виправленнями за допомогою викладача. Демонструє посередній рівень виконання практичних завдань.

Оцінка 35–59–FX– незадовільно студент не опанував матеріал курсу, не виконав обов'язкових форм роботи, не розуміє основний зміст та завдання курсу. Відповідає на питання в недостатньому обсязі, з грубими помилками та неспроможністю їх виправлення за допомогою викладача. Демонструє низький рівень виконання практичних завдань.

Оцінка 1–34–F– незадовільно студент відповідає на питання на рівні елементарного розпізнання, із неможливістю відтворення навчального матеріалу на репродуктивному рівні. Неспроможний виконувати практичні завдання.

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев І. Методика викладання гри на баяні. – К.: Муз. Україна, 1957
2. Баран Т. М. Цимбали та музичний професіоналізм : підручник. Львів : Афіша, 2008. 224 с.
3. Білоус В. Психологічні аспекти формування виконавської художньої майстерності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво» / Владислава Білоус. – К., 2005. – 16 с.
4. Білоусова С. Виконавське інтонування на домрі // Українська культура. Минувле, сучасне, шляхи розвитку : наук. зб. / упоряд. і наук. ред. В. Г. Виткалов. Рівне : РДГУ, 2018. Вип. 28. С. 171–177.
5. Грищенко В.І. Методика організації та роботи підліткового класичного ансамблю гітаристів: автор. дисер.13.00.02. КНУКІМ.2003.16 с.
6. Давидов М. Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста (підручник для вищих навчальних закладів). - К.: Музична Україна. 1995.
7. Давидов М. Школа виконавської майстерності баяніста. Посібник для вищих навчальних закладів. 1998. Київ.
8. Доценко В. Подолання технічних труднощів у виконавській практиці гітариста (на прикладі концерту для гітари з оркестром №3 «Елегійний» Лео Брауера). Київ: ВІП, 2005. 168 с.
9. Жерздев О. В. Специфіка фактури у музиці для шестиструнної (класичної) гітари соло: автореферат дис....канд. миств. 17.00 03. Харків, 2011. 18 с.
10. Заєць В. М. Становлення методики викладання гри на народних інструментах / В. М. Заєць // Часопис Національної Музичної Академії України ім. П. І. Чайковського. – 2010. – №1(6). – С. 92 – 96.
11. Іванніков Т. П. Гітарна музика епохи постмодернізму // Гітара в Україні. 2012. №5. С. 44-46.
12. Івко В. Час в аспекті концепції «музично-виконавське право» // Академічне народно-інструментальн мистецтво України ХХ–ХХ століть : матеріали міжнародної наук.-практ. конф. (м. Київ, 23–28 березня). Київ, 2003. С. 12–14.
13. Івко В. Про роль слухових настанов у процесі формуванні інтонаційної культури виконавця на домрі: рукопис. Донецьк, 1977. 18 с. // Архив В. М. Івка.
14. Івко В. Техніка інструментального інтонування // Актуальні напрями розвитку академічного народно-інструментального мистецтва : матеріали Другої Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 20–27 березня). Київ, 1998. С. 45–46.
15. Комаренко В. Методика навчання гри на чотириструнній домрі : навч. посіб. / заг. ред. С.О. Юцевича. Київ : Радянська школа, 1961. 132 с.
16. Лисенко М. Міхеев Б. Школа гри на чотириструнній домрі. Київ : Муз. Україна, 1990. 151 с.
17. Максименко І. Ритмічна дисципліна домриста: методичні рекомендації. Київ : Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв України, 2004. 35 с.
18. Матвійчук Л. Методичні основи виконавської майстерності домриста // Актуальні напрями відродження та розвитку народно-інструментального мистецтва в Україні : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 24–31 березня). Київ, 1995. С. 45–48.

19. Михайленко М. Методика викладання гри на шестиструнній гітарі. Київ: «Ровно», 2003. 248 с.
20. Москаленко В. До визначення поняття «музичне мислення» // Українське музикознавство. Вип. 28: Музична україністика в контексті світової культури. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 1998. С. 48–53.
21. Незовибатько О.Д. Школа гри на українських цимбалах: підручник:. Київ : Мистецтво, 1966. 301 с.
22. Самитов В. Теоретичні основи фахового мислення музиканта-виконавця як критерій професійної культури. К.. 2011
23. Сидоренко В. Формування сучасного українського академічного гітарного репертуару у творчості львівських митців (на прикладі гітарної творчості В. Камінського). Музикознавчі студії. Львів, 2008. Вип. 18. С. 105–111.
24. Ткаченко В. Методичні рекомендації для студентів ВНЗ культури і мистецтва спеціалізація «Народні інструменти»: «Гітарний стиль Р. Дієнса (на прикладі сюїти «Пам'яті Віла-Лобоса»)). Харків: ХНУМ, 2015. 28 с.
25. Ткаченко В. Методичні рекомендації для студентів ВНЗ культури і мистецтва спеціалізація «Народні інструменти» : «Специфіка гітарного стилю К. Доменіконі (на прикладі сюїти «Коюнбаба»)). Харків: ХНУМ, 2015. 20 с.